

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ (ΗΛΙΚΙΑΣ 16-25 ΕΤΩΝ) ΑΣΤΕΓΩΝ ΣΤΗ Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

Δέσποινα Κομποτή

Κοινωνική Λειτουργός,

M.A. in Social and Community Work Studies

Εισαγωγή

Η έλλειψη κατοικίας, η οποία αναγνωρίστηκε επίσημα μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, είναι ακόμα ένα από τα σημαντικότερα κοινωνικά προβλήματα στη Μ. Βρετανία. Υπολογίζεται ότι το 1/6 των κατοικιών είναι κάτω από τα αποδεκτά standards διαβίωσης και χρειάζονται βελτιώσεις. Το σημαντικότερο, όμως, είναι ότι υπάρχουν άνθρωποι χωρίς κατοικία και η κατάσταση ίσως χειροτερέψει τα επόμενα χρόνια, αφού υπάρχει σημαντική μείωση στον αριθμό ανοικοδόμησης νέων κατοικιών τα τελευταία χρόνια.

Τα σπίτια δεν είναι μόνο τούβλα και υλικά. Δεν αντιπροσωπεύουν μόνο μια μορφή στέγασης. Παίζουν σημαντικό ρόλο στο πώς ζούμε τη ζωή μας. Οι άνθρωποι χωρίς κατοικία έχουν δυσκολίες στο να οργανώσουν και να ζήσουν τη ζωή τους, έτσι όπως θα ήθελαν. Οι άστεγοι είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα των τελευταίων δεκαετιών.

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει ένας αυξανόμενος αριθμός νέων ατόμων, χωρίς σπίτι. Διαφορετικοί ορισμοί του ποιος θεωρείται άστεγος καθορίζουν και τα νούμερα των νέων ατόμων που θεωρούνται άστεγοι. Οι επίσημες στατιστικές αναφέρουν μόνο αυτούς που στεγάζονται από την τοπική αυτοδιοίκηση και για αυτό δεν έχουμε στοιχεία για τους νέους άστεγους (οι οποίοι δεν έχουν δικαίωμα στέγασης σε δημοτικές κατοικίες, εκτός από περιορισμένες περιπτώσεις). Εν τούτοις το Shelter (The National Campaign for Homeless People) έχει υπολογίσει ότι υπάρχουν πάνω από 156.000 άστεγοι, κάτω της ηλικίας των 26 ετών (Shelter, 1991b).

Η πολιτεία από τις αρχές του αιώνα έχει αρχίσει να παίρνει μέτρα κοινωνικής πολιτικής για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα των αστέγων. Τα πιο πρόσφατα είναι:

Η 1977 Housing (Homeless people) Act, η οποία υποχρεώνει την τοπική αυτοδιοίκηση να παρέχει κατοικία σε συγκεκριμένες ομάδες αστέγων. Ο νόμος αναγνωρίζει συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων σε “προτεραιότητα” π.χ. ηλικιωμένα άτομα, ανάπηρα κτλ. Οι νέοι άστεγοι δεν αναγνωρίζονται σε “προτεραιότητα”. Η 1985 Housing Act Part III, σύμφωνα με την οποία οι νέοι άστεγοι έχουν δικαίωμα για συμβουλή και βοήθεια από την τοπική αυτοδιοίκηση (εάν θεωρηθούν πράγματι άστεγοι), χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αποκτούν και δικαίωμα για δημοτική κατοικία.

Τα μέτρα αυτά δεν είναι αρκετά για να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το πρόβλημα των αστέγων και γι' αυτό ο αριθμός των ατόμων που κοιμούνται στο δρόμο συνεχώς αυξάνεται.

Ορισμός του “άστεγου”

Το ποιος θεωρείται άστεγος θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε καλύτερα το πρόβλημα, αλλά και να δούμε ότι “άστεγος” είναι μια λέξη με ποικιλία πιθανών εννοιών.

Στο ένα άκρο βρίσκεται ο ορισμός που επιχειρηματολογείται από τον Shelter, ο οποίος υποστηρίζει ότι “οι άνθρωποι που ζουν κάτω από συνθήκες τόσο άσχημες ώστε η πολιτισμένη ζωή είναι αδύνατη, είναι άστεγοι κάτω από το αληθινό νόημα της λέξης” (Shelter, 1991a). Στο άλλο άκρο βρίσκεται ο ορισμός αυτών που υποστηρίζουν ότι η λέξη “άστεγος” καλύπτει μόνο τους ανθρώπους οι οποίοι κοιμούνται στο δρόμο, γιατί δεν έχουν κάποια στέγη, ούτε κάποιο προσωρινό είδος “σπιτιού”. Υπάρχει ποικιλία άλλων ορισμών, από τους οποίους ο καθένας βρίσκεται πιο κοντά ή πιο μακριά σε ένα από τα δύο αυτά άκρα.

Αλλά τι υποστηρίζουν οι ίδιοι οι άστεγοι για την κατάστασή τους; Είναι χρήσιμο να δούμε πώς σκέφτονται οι άνθρωποι που ζουν την πραγματικότητα του να κοιμάσαι στο δρόμο. Οι γνώμες τους μας δείχνουν πώς πραγματικά αισθάνονται για την κατάστασή τους.

“Άστεγος σημαίνει απομόνωση, δεν έχεις τίποτα απολύτως. Νιώθεις χωρίς όνομα, νιώθεις ότι δεν υπάρχεις”. “Άστεγος σημαίνει ότι συνέχεια αναρωτιέσαι, συνεχώς μετακομίζεις και ποτέ δεν παίρνεις πράγματα που σου αρέσουν γιατί δεν έχεις που να τα βάλεις”. “Δρόμοι και πατώματα, πανικός και ανησυχία. Με τρομάζει”. (Watson and Austerberry, 1986).

Η κυβέρνηση έχει υιοθετήσει έναν ορισμό που βρίσκεται κάπου στη μέση: “άστεγοι θεωρούνται οι άνθρωποι που δεν έχουν στέγη ή θα την χάσουν μέσα σ' ένα μήνα”. (Housing Act 1977). Παρατηρούμε ότι ο ορισμός της πολιτείας καλύπτει μόνο μία κατηγορία αστέγων (σε σχέση με τον ορισμό του Shelter) και οι άστεγοι θεωρούνται συνώνυμοι με αυτούς που κοιμούνται στο δρόμο. Όμως αυτός ο ορισμός δεν περιλαμβάνει τους ανθρώπους που ζουν σε υπερπλήρη σπίτια ή μένουν σε φίλους ή συγγενείς, γιατί δεν έχουν πού αλλού να πάνε.

Ένας ολοκληρωμένος ορισμός των “αστέγων” θα έπρεπε να καλύπτει όλους τους ανθρώπους που χρειάζονται ένα πολιτισμένο σπίτι για να ζήσουν. Η Εκκλησία της Αγγλίας δίνει ένα ενδιαφέρον ορισμό του σπιτιού “Το σπίτι είναι κάτι παραπάνω από τούβλα, είναι κάτι παραπάνω από ένα κεραμίδι πάνω από το κεφάλι. Πολιτισμένο σπίτι σημαίνει ένα μέρος όπου είναι στεγνό και ζεστό. Επίσης σημαίνει ασφάλεια, προσωπική ζωή, προσωπικός χώρος, είναι ένα μέρος όπου οι άνθρωποι μπορούν να μεγαλώσουν, να κάνουν επιλογές να γίνουν άνθρωποι με όλη την έννοια της λέξης”.

Χαρακτηριστικά των νέων αστέγων

Πριν το 1960, η πολιτική για τους άστεγους ήταν ευθύνη κυρίως του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας (DHSS), το οποίο είχε δημιουργήσει κέντρα Εισαγωγής και Επαναστέγασης ατόμων χωρίς “κανονικό” τρόπο ζωής, όπως αλκοολικοί, ναρκομανείς κτλ. Μελέτες έως το 1960 υπογράμμιζαν το μεγάλο αριθμό ατόμων με ειδικές ανάγκες που ήταν άστεγοι. Έρευνες μετά το 1960 δείχνουν ότι το πρόβλημα της έλλειψης στέγης δεν αντανakλούσε μόνο προσωπικά προβλήματα, όπως αρρώστια ή αναπηρία, αλλά το πρόβλημα σχετιζόταν με τη δυνατότητα πρόσβασης και την έλλειψη σπιτιών για μόνα άτομα. Τα δεδομένα των ερευνών απέδειξαν ότι οι νέοι άστεγοι θα πρέπει να αντιμετωπισθούν σαν ένα πρόβλημα που συνδέεται με την δυσκολία πρόσβασης σε κατοικίες, είναι ένα πρόβλημα κυρίως στεγαστικό.

Αλλά ποιο είναι σήμερα το προφίλ των νέων αστέγων; Στο μυαλό πολλών ανθρώπων οι νέοι άστεγοι συνδέονται με το “πανκ” ή με τον αλκοολισμό ή με τα ναρκωτικά και έχουν επιλέξει να κοιμούνται στο δρόμο σαν ένα μέρος μιας υποκουλτούρας. Αυτή η άποψη ίσως προέρχεται από την εικόνα που έχουν δημιουργήσει τα Μ.Μ.Ε. σχετικά με τους άστεγους, αλλά και το ότι πολλοί άνθρωποι θέλουν να πιστεύουν ότι η κοινωνία είναι σε τέτοια καλή κατάσταση ώστε μόνο οι περιθωριακοί είναι άστεγοι.

Αυτή η άποψη έχει ανατραπεί από τα δεδομένα της έκθεσης Single and Homeless (DDE, 1981). Η έκθεση αποδεικνύει ότι το προφίλ των νέων αστέγων είναι αρκετά διαφορετικό από την εικόνα που έχουν στο μυαλό τους πολλοί άνθρωποι. Το προφίλ του νέου άστεγου είναι: ηλικία κάτω των 25 ετών, συνήθως εργαζόμενος, έχει κάποια μόρφωση πέρα της βασικής ή κάποια εκπαίδευση. Η έκθεση παρουσιάζει το 40% περίπου των νέων αστέγων να έχει κάποιο είδος εκπαίδευσης μετά την ηλικία των 16 ετών (όπου είναι το όριο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης για την Μ. Βρετανία). Περίπου 5% είχαν Πανεπιστημιακή μόρφωση και 7% είχαν τελειώσει κάποιο τεχνικό σχολείο. Συνήθως οι άνθρωποι χωρίς κάποια ιδιαίτερη μόρφωση καταλαμβάνουν χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας και έτσι έχουν περιορισμένη επιλογή κατοικίας, αφού δεν μπορούν να πληρώσουν πολλά χρήματα για ενοίκιο. Επίσης οι χαμηλόμισθοι, ανειδίκευτοι εργάτες θα πρέπει να μετακομίζουν από το ένα μέρος στο άλλο προκειμένου να βρουν εργασία (λόγω της ανεργίας, και γι’ αυτό δεν είναι πάντοτε εύκολο να φτιάξουν ένα σπιτικό. Η έρευνα βρήκε ότι οι μισοί από τους άστεγους που ερευνήθηκαν είχαν εργασία. Οι δύο πιο συνηθισμένοι τύποι εργασίας ήταν απασχόληση σε τροφοδοσία και δουλειές γραφείου. Επίσης η έρευνα έδειξε ότι μια αυξανόμενη ομάδα νέων αστέγων, είναι αυτοί που ψάχνουν για εργασία ύστερα από διάλυση νεανικών γάμων και μερικές φορές με παρελθόν ιδρυματικής περίθαλψης. Η πλειοψηφία των νέων αστέγων προτιμούν διαμονή σε σπίτια ή διαμερίσματα, κάτι που μας δείχνει ότι δεν είναι ευχαριστημένοι από την τοποθέτησή τους σε εστίες, Bed and Breackfast κτλ. και προτιμούν μόνιμη διαμονή, που να τους παρέχει ανεξαρτησία και προσωπική ζωή.

Μια πιο πρόσφατη έρευνα από το Υπουργείο Περιβάλλοντος “Single Homeless People” (D.O.E. 1993), εξέτασε τις εμπειρίες σχεδόν 2000 νέων αστέγων. Η έρευνα έδειξε ότι σχετικά με τον γενικό νεαρό πληθυσμό, οι άστεγοι κάτω των 25 ετών υπερ-εκπροσωπούνται. Η έρευνα υποστηρίζει ότι το ανώτατο εισόδημα των νέων αστέγων δεν υπερβαίνει τις £39 την εβδομάδα (από όλες τις πηγές χρηματοδότησης). Ένα μεγάλο ποσοστό ήταν για μεγάλο διάστημα άνεργοι ή δεν είχαν δουλέψει ποτέ. Η πιο δημοφιλής πηγή εισοδήματος ήταν το

επίδομα income support, το οποίο δίνεται από το κράτος, με τη ζητιανιά ως δεύτερη πηγή, ιδιαίτερα από αυτούς που κοιμόνταν στο δρόμο.

Πολλοί από τους άστεγους είπαν ότι αντιμετώπιζαν προβλήματα υγείας, 4 στους 5 αστέγους, από αυτούς που κοιμόταν στο δρόμο, και 2 στους 3 από αυτούς που έμεναν σε προσωρινή διαμονή (εστίες, bed and breakfast κτλ).

Η πλειοψηφία των ατόμων που έμεναν σε προσωρινή διαμονή ζούσαν εκεί για διάστημα λιγότερο του ενός έτους. Περίπου πάνω από το 1/4 των ατόμων σε προσωρινή διαμονή, είχε κοιμηθεί στο δρόμο τον τελευταίο χρόνο. Πριν μετακομίσουν ζούσαν σε 4 κύρια μέρη: το 23% ζούσε με φίλους ή συγγενείς, το 18% ζούσε σε εστίες, το 17% κοιμόταν στο δρόμο και μόνο το 10% είχε δική του διαμονή.

Λόγοι που βοηθούν στην αύξηση του αριθμού των αστέγων

Υπάρχει γενική συμφωνία ανάμεσα στους περισσότερους παρατηρητές, ότι ο αριθμός των αστέγων έχει αυξηθεί δραματικά την τελευταία δεκαετία στην Μ. Βρετανία. Είναι δύσκολο να προσδιορίσουμε τους παράγοντες που κάνουν τους ανθρώπους άστεγους, παρόλα αυτά η πραγματικότητα προτείνει έναν αριθμό από λόγους - κλειδιά, που υπογραμμίζουν και γι' αυτό εξηγούν το πρόβλημα των αστέγων ανάμεσα στους νέους.

Ένας από τους λόγους που οδηγούν τους νέους στο να γίνουν άστεγοι είναι η ανεργία. Από την αρχή της δεκαετίας του 1980 η Αγγλική κυβέρνηση υποστηρίζει, σε αντίθεση με όλες τις ενδείξεις, ότι οι νέοι είναι οικειοθελώς άνεργοι και ότι η μόνη λύση για να βρουν εργασία είναι να μειώσουν τις προσδοκίες τους και να δέχονται να κάνουν οποιαδήποτε εργασία τους προσφέρεται (Novak 1988).

Οι στατιστικές δείχνουν ότι η ανεργία είναι το υπ' αριθμόν ένα πρόβλημα της αγγλικής νεολαίας (18-25 ετών) και όσοι από τους νέους ήδη εργάζονται, συνήθως απασχολούνται σε χαμηλόμισθες, μη ασφαλείς εργασίες. Το 1987, το 34% του συνολικού εργατικού δυναμικού κάτω των 25 ετών ήταν άνεργοι και από αυτούς πάνω από τους μισούς ήταν κάτω των 19 ετών. Τέσσερις στους δέκα από τους νέους κάτω των 25 ετών, ήταν άνεργοι πάνω από ένα χρόνο (New Society, April 1988).

Σύμφωνα με το Shelter (1991a) υπάρχουν 62.000 άνεργοι 16 και 17 ετών, που δεν εμφανίζονται στις επίσημες στατιστικές για τους άνεργους, επειδή δεν μπορούν να πάρουν επίδομα ανεργίας (αφού δεν έχουν εργαστεί πριν).

Οι άνθρωποι με χαμηλό εισόδημα χρειάζονται και φθηνή κατοικία. Αλλά την τελευταία δεκαετία υπάρχει σημαντική μείωση στη φθηνή κατοικία στα περισσότερα μέρη της Αγγλίας. Λιγότερα φθηνά σπίτια για όλο και περισσότερους ανθρώπους με χαμηλό εισόδημα έχει δημιουργήσει ένα αυξανόμενο αριθμό αστέγων. Μέσα σε δύο χρόνια οι άστεγοι που ζούσαν σε Bed and Breakfast ή σε εστίες αυξήθηκαν από 23.000 σε 37.000 άτομα (Novak 1988). Αρκετοί νέοι ακολουθούν τον κύκλο της ανεργίας - φτώχειας - έλλειψη κατοικίας, καθώς τα δικαιώματά τους για ανεξάρτητο εισόδημα και επίδομα κατοικίας έχουν μειωθεί.

Όσον αφορά την ιδιωτική ενοικίαση, η κατάσταση είναι άσχημη, αφού έχουν μειωθεί σημαντικά τα σπίτια με προσιτό (για τους νέους) ενοίκιο. Η έλλειψη αυτή είναι μεγαλύτερη στις αστικές περιοχές και ιδιαίτερα στο Λονδίνο. Οι επενδύσεις σε σπίτια προς ενοικίαση δεν είναι πλέον ελκυστικές και ο κύριος λόγος γι' αυτό είναι το μεγάλο κενό (έλλειμμα) ανάμεσα στην επιστροφή των χρημάτων της επένδυσης, μέσω του ενοικίου που ζητούν οι ιδιοκτήτες και του ενοικίου που μπορούν να πληρώσουν οι ενοικιαστές. Η έλλειψη αυτή κατοικίας προς ενοικίαση έχει επηρεάσει κυρίως τους ανέργους και τις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις. Και δεν φτάνει μόνο η έλλειψη κατοικίας, αλλά οι ιδιοκτήτες έχουν υιοθετήσει παράλογες απαιτήσεις, οι οποίες σχεδόν αποκλείουν τους νέους ενοικιαστές. Για παράδειγμα, πολλές φορές η εγγύηση που ζητούν οι ιδιοκτήτες είναι πολύ υψηλή για το εισόδημα που συνήθως διαθέτουν οι νέοι (για ένα δωμάτιο ζητούν ενοίκιο £112 και εγγύηση £160 ή ζητούν 2 ή 3 ενοίκια μπροστά). Αυτό ίσως συμβαίνει γιατί οι ιδιοκτήτες πιστεύουν όσοι οι συνθήκες της αγοράς είναι πιο δύσκολες για τους νέους και έχουν περισσότερες πιθανότητες να μείνουν άνεργοι και να μην πληρώσουν το ενοίκιο. Έτσι λοιπόν αν ένας άστεγος βρει κάποιο δωμάτιο, ακόμα και σε κακή κατάσταση, είναι απαραίτητο να το πάρει, δεν έχει επιλογή.

Ενώ, λοιπόν, ο ιδιωτικός τομέας δεν ενδιαφέρεται για τις στεγαστικές ανάγκες των νέων, ο δημόσιος τομέας είναι εξίσου αρνητικός στο να προσφέρει κατοικία στους νέους. Μια από τις κύριες δραστηριότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης στη Μ. Βρετανία είναι η παροχή δημοτικής κατοικίας, έναντι πολύ φθηνού ενοικίου. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει σημαντική μείωση στα προγράμματα στέγασης, που φτάνει σε πολλούς δήμους το 50%, λόγω της έλλειψης χρηματοδότησης από την κυβέρνηση. Τα χρήματα που ξοδεύουν οι δήμοι για ανοικοδόμηση έχουν μειωθεί από 12 τρισεκατομμύρια λίρες στα μέσα της δεκαετίας του 1970 σε 3 τρισεκατομμύρια λίρες το 1992/93. Επίσης σύμφωνα με το Νόμο 1980 Housing Act, οι ενοικιαστές των δήμων έχουν δικαίωμα να αγοράσουν τα σπίτια που νοικιάζουν (και ανήκουν στο δήμο) σε πολύ χαμηλές τιμές και με δάνειο από το κράτος. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μειωθεί ο αριθμός των διαθέσιμων δημοτικών κατοικιών. Υπολογίζεται ότι από το 1980 έχει πουληθεί το 15% των δημοτικών κατοικιών.

Ο Νόμος 1977 Housing (Homelessness) Act υποχρεώνει τους δήμους να παρέχουν κατοικία σε συγκεκριμένες κατηγορίες αστέγων (π.χ. οικογένειες). Οι νέοι δεν περιλαμβάνονται σε αυτές τις κατηγορίες, εκτός εάν βρίσκονται σε “προτεραιότητα” δηλαδή έχουν μονογονεϊκές οικογένειες ή είναι άστεγοι λόγω κάποιας καταστροφής, όπως φωτιά ή πλημμύρα. Οι υπόλοιποι νέοι άστεγοι είναι δυνατόν να μπουν σε “προτεραιότητα” μόνο αν κριθούν “τρωτοί” λόγω διανοητικής ή σωματικής αναπηρίας ή για κάποιον άλλο ειδικό λόγο, όπως σωματική ή σεξουαλική κακοποίηση. Για τους νέους που δεν ανήκουν σε κάποια από τις προηγούμενες κατηγορίες, σύμφωνα με το Νόμο, οι δήμοι δεν υποχρεούνται να τους παρέχουν κατοικία.

Αλλά και αν ακόμα οι δήμοι τους αποδεχτούν ως άστεγους, δεν σημαίνει ότι αποκτούν το δικό τους σπίτι. Συνήθως οι δήμοι τοποθετούν τους νέους άστεγους σε “προσωπική” διαμονή, που σημαίνει bed and breakfast, εσπίες κτλ. Πράγμα που σημαίνει ότι ένα μεγάλο κονδύλι από τον προϋπολογισμό των δήμων πηγαίνει στις πληρωμές της “προσωρινής” διαμονής, αντί να πηγαίνει στην κατασκευή κατοικιών.

Το ερώτημα που γεννάται σε πολλούς είναι το γιατί οι νέοι δεν πηγαίνουν να ζήσουν με τις οικογένειές τους. Το να υποστηρίζουμε ότι θα λυθεί το πρόβλημα των νέων άστεγων, με την επιστροφή τους στο πατρικό

σπίτι, είναι μια εύκολη λύση που δυστυχώς δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Οι περισσότεροι νέοι άστεγοι δεν έχουν οικογένεια στην οποία μπορούν να επιστρέψουν. Πολλοί άστεγοι προέρχονται από διαλυμένες οικογένειες ή από ιδρυματική περίθαλψη. Ένας σημαντικός αριθμός αστέγων έχει υποχρεωθεί να εγκαταλείψει το πατρικό σπίτι, ύστερα από συμπτώματα κακοποίησης, αλλά ακόμα και όταν υπάρχει οικογένεια δεν σημαίνει ότι οι γονείς μπορούν πάντα να παρέχουν στέγη στα παιδιά τους. Η άσχημη οικονομική κατάσταση πολλών οικογενειών έχει οδηγήσει αρκετούς γονείς να ζητήσουν από τα παιδιά τους να εγκαταλείψουν το σπίτι μόλις ενηλικιωθούν. Οπότε η επιστροφή στην οικογένεια δεν είναι δυνατή για την πλειοψηφία των νέων αστέγων.

Προτάσεις - Συμπεράσματα

Η τελευταία δεκαετία ήταν μια δεκαετία απογοήτευσης, ειδικά για τους νέους άστεγους στην Μ. Βρετανία. Οι περικοπές στα κονδύλια για την ανοικοδόμηση νέων κατοικιών από την τοπική αυτοδιοίκηση, η ανεργία, η μείωση της προσφερόμενης προς ενοικίαση φθηνής (ιδιωτικής) κατοικίας και η απόκλειση των περισσότερων νέων αστέγων από τα οφέλη της νομοθεσίας, οδήγησε πολλούς νέους στο να κοιμούνται στο δρόμο.

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι το πρόβλημα των αστέγων είναι πολύ σοβαρό και χρειάζονται δραστικά και αποφασιστικά μέτρα από την πολιτεία για να αντιμετωπισθεί. Το πακέτο των μέτρων θα πρέπει να κινείται σε δύο επίπεδα. Άμεσα μέτρα για την καλύτερευση της κατάστασης των αστέγων ή μακροπρόθεσμα μέτρα για τη λύση του προβλήματος των αστέγων.

Στα άμεσα μέτρα περιλαμβάνονται η αλλαγή της νομοθεσίας ώστε οι νέοι άστεγοι να έχουν τα ίδια δικαιώματα για στέγαση από τους δήμους όπως και οι άλλες κατηγορίες αστέγων, η δημιουργία υπηρεσιών 24ωρης βάσης για την παροχή υπηρεσιών προς τους άστεγους, η εκπαίδευση του προσωπικού σε θέματα σχετικά με τους άστεγους (όπως νομοθεσία, επιδόματα), η δημιουργία συμβουλευτικών σταθμών για τους άστεγους, καθώς και η πληροφόρηση των νέων στα σχολεία σχετικά με την κατάσταση που θα αντιμετωπίσουν σε περίπτωση που μείνουν άστεγοι δηλ. πού θα απευθυνθούν, πώς να βρουν στέγαση, από πού να πάρουν επιδόματα κτλ.

Τα μακροπρόθεσμα μέτρα έχουν να κάνουν με τη δημιουργία νέων κατοικιών. Πολλές εθελοντικές οργανώσεις (όπως το SHAC, Shelter etc) υποστηρίζουν ότι τα χρήματα που απαιτούνται για τη δημιουργία νέων κατοικιών είναι λιγότερα από αυτά που πληρώνουν οι δήμοι για τη στέγαση των αστέγων σε “προσωρινή” διαμονή. Η επιδιόρθωση παλαιών ή άδειων σπιτιών θα βοηθήσει ακόμα περισσότερο στη δημιουργία κατοικιών για άστεγους. Επίσης τα χρήματα που παίρνουν οι δήμοι από την πώληση των δημοτικών σπιτιών στους ενοικιαστές τους, θα μπορούσαν να διατεθούν εξ' ολοκλήρου για την ανοικοδόμηση νέων κατοικιών.

Το συμπέρασμα που μπορεί να βγει είναι ότι η στενόμυαλη στεγαστική πολιτική που έχει ακολουθήσει την τελευταία δεκαετία η πολιτεία, η οποία έχει αντιμετωπίσει το πρόβλημα των αστέγων τμηματικά και όχι στο σύνολό του, έχει ως αποτέλεσμα όλο και περισσότερους άστεγους.

Η αναθεώρηση της πολιτικής για τους άστεγους είναι απαραίτητη και θα πρέπει να καθιερωθούν ίσα δικαιώματα στέγασης για όλες τις ομάδες αστέγων. Όπως η εκπαίδευση και η υγεία, έτσι και η στέγαση είναι βασικές ανάγκες για τη διαβίωση των ανθρώπων στη σύγχρονη κοινωνία και η πολιτεία θα πρέπει να μεριμνήσει ώστε όλοι οι άνθρωποι να μπορούν να ζήσουν αξιοπρεπώς, σε ένα περιβάλλον που να προωθεί την καλή υγεία και τη μόρφωσή τους.

Βιβλιογραφία

1. Andrews, K. and Jacobs, J. (1990) "Punishing the Poor", London, Macmillan
2. Allatt, P. "Time to Leave?" New Society, April 1988.
3. Brandon, D. et al (1980) "The Survivors", London, Routledge and Kegan Paul.
4. Brake A. et. al. "Single and Homeless", D.O.E. HMSO, 1982.
5. Clapham, D. et al. (1990), "Housing and Social Policy", London, Macmillan.
6. Novak, T. (1988), "Poverty and the State", Open University Press.
7. Plat, S. "Goodbye Council Housing?", New Society, Feb. 1988.
8. Roof, "An offer they can refuse", Jan.-Feb. 1993.
9. Roof, "Single Homeless - What lies behind the numbers", Spet.-Oct. 1993.
10. Roof, "Pointless waiting", March-April 1993.
11. SHAC, (1985), "Bed and Breakfast", London.
12. SHAC, (1990), "Room for Improvements", London.
13. Shelter's Report, (1991a), "Building for the Future", London.
14. Shelter, (1991b), "Wherever I lay my hat", London.
15. Watson, S. and Austerberry, H. (1986), "Housing and Homelessness", London, Routledge and Kegan Paul.
16. Widdowson, B. "Homelessness in the International Year of Shelter for the Homeless", The Year book of Social Policy 1986-87.